

Ραψωδία Π, στ.684 – 867

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- ◆ Η αριστεία του Πάτροκλου και η σημασία της για την εξέλιξη της πλοκής.
- ◆ Ο Πάτροκλος (το ήθος του, η γενναιότητά του)
- ◆ Θεομαχία
- ◆ Η ύβρις του Έκτορα
- ◆ Κινητήρια δύναμη έπους: όχι πλεον η μηνις αλλά η διάθεση του Αχιλλέα για εκδίκηση.
- ◆ Χρήση τρόπων αφηγηματικής τεχνικής όπως: προοικονομία, παρομοίωση , αποστροφή

Χρόνος: 26^η ημέρα Ιλιάδας

Με την **αριστεία**: εξαιρείται η ανδρεία ενός επώνυμου ήρωα, φτάνοντας συνήθως στην υπερβολή ή και την ύβριν.

Η αριστεία του Πάτροκλου

- Σκοτώνει εννέα αντιπάλους και τρέπει άλλους σε φυγή (694-697)
- Επιχειρεί τέσσερις φορές ν' ανέβει στα τείχη της Τροίας. Θα το είχε καταφέρει, αν δεν παρενέβαινε ο Απόλλωνας.
- Αντιμετωπίζει επιτυχώς την επίθεση του Έκτορα σκοτώνοντας τον ηνίοχό του, Κεβριόνη.
- Μετά τη σκύλευση του Κεβριόνη, επιτίθεται τρεις φορές στους Τρώες και κάθε φορά σκοτώνει εννέα Τρώες (σύνολο:27). Σε καμία αριστεία δεν έχει γίνει κάτι παρόμοιο. Αποκορύφωμα της αριστείας του Πατρόκλου.
- Είναι τραγική γιατί στόχος της ο θάνατος του αριστεύοντος , προκειμένου να επιστρέψει ο Αχιλλέας στη μάχη.

Η ύβρις του Πάτροκλου

άτις-ύβρις- νέμεσις- τίσις.

(τύφλωση του νου - υπέρβαση ορίων - οργή θεών - τιμωρία)

εδώ:

- ο Πάτροκλος παρασύρεται από τις επιτυχίες του (άτη)
- αν και επιτεύχθηκε ο στόχος του (να απωθήσει τους Τρώες και να σώσει τα πλοία) δεν επιστρέφει, σύμφωνα με τις εντολές του Αχιλλέα, αλλά προσπαθεί να πατήσει τα τείχη της Τροίας. Υπερβαίνει τα όρια (ύβρη) . Η προσπάθειά του να καταλάβει την Τροία υπερβαίνει τη μοίρα του. Ο θάνατός του είναι προγραμματισμένος από τον Δία. Και ο ίδιος ο ήρωας φαίνεται υπεύθυνος για τον θάνατό του, αφού ακολουθείται το γνωστό ηθικό σχήμα: (άτις-ύβρις- νέμεσις- τίσις)
- επέμβαση Απόλλωνα (νέμεση)
- θάνατος Πάτροκλου (τίση)

Στ. 686: ενίσχυση αυτοπεποίθησης ήρωα → άτη

Προσωπική ευθύνη + βουλή Δία → ο Πάτροκλος δεν υποχωρεί

Θεομαχία: η παρέμβαση των θεών στη μάχη και ο μεταξύ τους ή με τον αριστεύοντα ήρωα αγώνας.

Στ. 783- 867: Δομή

1^η ενότητα: Μεταξύ ουρανού και γης(στ. 783-806)

2^η ενότητα: Ο ανθρώπινος χώρος(στ. 806- 867)

Στ. 789- 806: θεομαχία

Χρήση δόλιων μέσων από το θεό

Αφοπλισμός ήρωα: σταδιακά με φορά από πάνω προς τα κάτω

Στ. 830-842: στο λόγο του ο Έκτορας ειρωνικός και υβριστής. Έντονα τραγικός ο λόγος του.(το δικό του σώμα θα κακοποιηθεί από τον Αχιλλέα)

Στ. 844-854: ο Πάτροκλος μειώνει τη νίκη του Έκτορα, προμαντεύει το θάνατο του Έκτορα

Ηθογράφηση προσώπων

Πάτροκλος:.....
Εύφορβος:.....
Έκτορας:.....

Ο θάνατος του Πάτροκλου

Είναι αποτέλεσμα σύμπραξης ενός θεού και δύο θνητών. Συντελείται σε τρεις φάσεις:

Πάτροκλος – Απόλλωνας

Πάτροκλος- Εύφορβος

Πάτροκλος- Έκτορας

Η σημασία του θανάτου του Πάτροκλου για το έπος

- Ο θάνατος του Πάτροκλου αποτελεί μια απρόβλεπτη συνέπεια της οργής του Αχιλλέα και της αποχώρησής του από τη μάχη.
- Η οργή του Αχιλλέα στρέφεται τελικά εναντίον του ίδιου, αφού χάνει τον σύντροφό του.
- Ως τώρα: κινητήρια δύναμη η μηνις-Στο εξής η μανία του Αχιλλέα να εκδικηθεί, κι όχι ο θυμός του, θα είναι η κινητήρια δύναμη του έπους.
- Ο θάνατος του Πάτροκλου είναι άρρηκτα δεμένος με τον θάνατο του Έκτορα.

Η ύβρις του Έκτορα

- υπερηφανεύεται για μια νίκη απέναντι σε έναν άοπλο και πληγωμένο αντίπαλο
- η νίκη αυτή δεν του ανήκει ολοκληρωτικά, αφού έχουν προηγηθεί τα χτυπήματα ενός θεού κι ενός θνητού
- δείχνει ασέβεια απέναντι στον ιερό θεσμό της ταφής των νεκρών, δηλώνοντας πως θα αφήσει άταφο το πτώμα του Πάτροκλου για να το φάνε τα όρνια
- αψηφά τα προφητικά λόγια του Πάτροκλου
- υποστηρίζει πως μπορεί να νικήσει ακόμα και τον ίδιο τον Αχιλλέα

Αφηγηματικές τεχνικές

Προοικονομίες: στ. 753, 851-854...

Παρομοιώσεις: στ. 757...

Αποστροφές: στ. 692, 787... → (ο ευθύς λόγος δείχνει την αμεσότητα με την οποία μιλάς σ' έναν φίλο) - τονίζεται η συμπάθεια του ποιητή

Στ. 783-786: μοτίβο τριών επιτυχιών ή αποτυχιών όπου η αποφασιστική στιγμή βρίσκεται στην τέταρτη απόπειρα.

Ειρωνεία: στ. 721-725 , στ. 836, στ. 838-842

Αντιθέσεις

άνοδος Πάτροκλου (αριστεία) - πτώση του (θάνατος)

μάχη με έντονη κίνηση - νεκρός Κεβριόνης

ειρηνική σκηνή γεωργών - πολεμική σκηνή μάχης